

---

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ  
**ХАБАРШЫСЫ**

**ВЕСТНИК**

ЕВРАЗИЙСКОГО  
ГУМАНИТАРНОГО  
ИНСТИТУТА

**BULLETIN**

OF THE EURASIAN HUMANITIES  
INSTITUTE

№1/2024

Жылына 4 рет шығады  
2001ж. Шыға бастаған

Выходит 4 раза в год  
Начал издаваться с 2001г.

Published 4 times a year  
Began to be published in 2001

Астана, 2024

---

Бас редакторы **Дауренбекова Л.Н.**  
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,  
филология ғылымдарының кандидаты, Астана, Қазақстан  
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**  
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,  
философия докторы (PhD) Астана, Қазақстан

**Редакция алқасы**

<b>Аймұхамбет Ж.Ә.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
<b>Ақтаева К.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
<b>Әбсадық А.А.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
<b>Бредихин С.Н.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
<b>Гайнуллина Ф.А.</b>	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
<b>Ермекова Т.Н.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
<b>Есиркепова К.Қ.</b>	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
<b>Жүсіпов Н.Қ.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
<b>Курбанова М.М.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
<b>Қамзабекұлы Д.</b>	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
<b>Құрысжан Л.Ә.</b>	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
<b>Онер М.</b>	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
<b>Пименова М.В.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
<b>Сайфулина Ф.С.</b>	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4  
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.  
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»  
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022  
Басуға 15.03.2024 ж. қол қойылды. Пішімі 60\*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.  
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89  
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

---

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**  
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени  
А.К. Кусаинова, Астана, Казахстан  
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**  
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени  
А.К. Кусаинова, Астана, Казахстан

**Редакционная коллегия**

<b>Аймухамбет Ж.А.</b>	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
<b>Актаева К.</b>	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
<b>Абсадық А.А.</b>	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
<b>Бредихин С.Н.</b>	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
<b>Гайнуллина Ф.А.</b>	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
<b>Ермекова Т.Н.</b>	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
<b>Есиркепова К.К.</b>	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
<b>Жусипов Н.К.</b>	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
<b>Курбанова М.М.</b>	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
<b>Камзабекулы Д.</b>	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
<b>Курьжжан Л.А.</b>	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
<b>Онер М.</b>	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
<b>Пименова М.В.</b>	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
<b>Сайфулина Ф.С.</b>	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4  
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.  
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».  
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022  
Подписано в печать 15.03.2024ж. Формат 60\*84 1\8. Бум. Типогр.  
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89  
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

© Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

---

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**  
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the **A.K. Kussayinov Eurasian Humanities  
Institute**, Astana, Kazakhstan  
Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**  
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the **A.K. Kussayinov Eurasian Humanities  
Institute**, Astana, Kazakhstan

#### Editorial Board

<b>Aimuhambet Zh.A.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
<b>Aktayeva K.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
<b>Absadyk A.A.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
<b>Bredikhin S.N.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
<b>Гайнуллина Ф.А.</b>	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
<b>Yermekova T.N.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
<b>Yesirkerova K.K.</b>	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
<b>Zhusipov N.K.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
<b>Kurbanova M.M.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
<b>Kamzabekuly D.</b>	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
<b>Kuryszhhan L.A.</b>	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
<b>Oner M.</b>	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
<b>Pimenova M.V.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
<b>Seifullina F.S.</b>	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev  
Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 15.03.2024 Format 60 \* 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

© A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

---

## МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

### ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

АЛПЫСБАЕВА А.Е., АШИМХАНОВА С.А., ӘБДІМАНАПОВА М.Б.	М. Жұмабаевтың «Гүлсім ханымға» өлеңінің лингвопоэтикасы және аудармадағы көрінісі.....	7
БАЛТАБАЙ Д.Ә.	«Шежіре-и теракиме» еңбегіндегі кейбір түркі сөздерінің этимологиясы.....	24
КЕМБАЕВА А.Т., ЖҰБАЙ О.С.	Шерхан Мұртаза шығармаларындағы ұлттық мәдениеттің тілдік көріністері.....	35
КҮДЕРИНОВА Қ.Б. СЕРІКҚЫЗЫ М.	А.Байтұрсынұлы сөзсаптамындағы қазақ сөзінің дәстүрлі прагматикасы.....	52
KURMANGALI F.T., MAMAYEVA G.B., BEIMBETOVA A.A.	National cultural connotation of regular expressions and national code in kazakh and english languages.....	67
РАЙНБЕКОВА Г., KASAROGLU CENGEL H.	Терминологиядағы антонимия (қазақ тілінің антонимдер сөздігі негізінде).....	80

### ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АЙТУҒАНОВА С.Ш. СӘРЕКЕНОВА Қ.Қ.	Ясауи хикметтеріндегі айшықтаулардың көркемдік қызметі.....	92
АКНМЕТОВА І.В., KALIYEV A.K., АҒА М.	The role of woman in birth rituals of kazakh and turkish people.....	104
АМАНҒАЗЫҚЫЗЫ М.	Постмодерн әдебиетіндегі қала тақырыбы.....	118
ISPANDIYAROVA A.T., ABSADYK A.A.	The concept «woman» in kazakh folk lyrics.....	133
ИБРАЙХАНОВА А.Қ.	Сапарғали Бегалин поэмаларындағы ертегі, аңыздар ізі.....	143
ҚАМАРОВА Н.С., ЖАЙЛОВОВ Б.С.	Әбіш Кекілбайұлы – әдебиеттанушы.....	157
НОҒАЙБЕКҚЫЗЫ Л., ДАРИБАЕВ С.Д.	Бесікке салу ғұрпына қатысты қастерлі ұғымдар	172
НУРГАЛИ Қ.Р., МЕЛЬНОВА К.В.	Основы миропостроения в произведениях жанра фэнтези.....	188

---

СЕЙСЕНҚҰЛҰЛЫ Ө., КЕНЖЕҚОЖАЕВА А.М., ТӨЛЕУБАЕВА К.А.	«Абайтану» ғылымы және қытай қазақтарының Абайды тануы.....	200
СҰЛТАНҒАЛИЕВА Р.Б.	Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ прозасындағы әдеби интерьердің мекеншақтық қызметі.....	213
ХАМИДОВА А.Х., КАНАФИНА М.А., ЖУМСАКБАЕВ А.Т.	Образ грешницы в драме А.Н. Островского «Гроза».....	224
ҮЕРСАИНОВА А.В., КОШАНОВА ЗН.Т., ТАЛАСПАЕВА ЗН.С.	The contribution of the academician and writer Sabit Mukanov to Shokan studies.....	236

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ  
ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND  
LITERATURE**

КЛЫЧНИЯЗОВА Г.Н., СЫРЛЫБАЕВА Г.Т.	Оқушылардың айтылым мәдениетін қалыптастырудың лингвистикалық аспектілері	248
МАЖИЕВА Н.А., БАЛТАБАЕВА Н.С.	Эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнесін ЖОО-да СТО технологиясы арқылы оқыту.....	263

FTAMP: 17.01.45

DOI <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2024-1.20>

Н.А. МАЖИЕВА<sup>1</sup>

\*Н.С. БАЛТАБАЕВА<sup>2</sup>

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан.<sup>1,2</sup>  
(e-mail: [nmazhi72@gmail.com](mailto:nmazhi72@gmail.com)<sup>1</sup>, [balnargiza@mail.ru](mailto:balnargiza@mail.ru)<sup>2</sup>)

### ЭПОСТАРДАҒЫ «ҚАҒАРМАН-ҚЫЗДАР» БЕЙНЕСІН ЖОО-ДА СТО ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ

**Аңдатпа.** Мақалада түркілік эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнесін негізге ала, сыни тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқытудың маңыздылығы қарастырылады. Эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнелерінің типологиялық ерекшеліктер мен ұқсастықтары сараланады. Кіріспеде әлем және түркі халықтарына ортақ «қаһарман-қыздар» бейнесі туралы сипатталады. Олардың ерлігі мен ақылдылығы қос жүріп, халық жадында сақталғандығы жайлы сөз қозғалады. Қайсібір жырдағы жауынгер қыздың әрбір іс-әрекеті батырға ылайық екендігі, ғасырлап жырлаған ақын-жыраулардың өзегінде қалғандығы туралы мысалдар келтірілді. Сол сияқты, күні бүгінге дейін фольклортанушы, педагог маман зерттеушілерінің еңбектерінен аталған тақырымыздың орын тауып келгені және бұл тақырыптың ешқашан өзектілігін жоя қоймайтындығы еңбектерінен дәлел.

Осыған орай, жырдағы батыр қыздардың дүниеге келгеннен бастап, өскен ортасы, оның отбасында алған тәрбиесі, салт-дәстүрлері, т.б., оның тұлғалық тұрғысынан жүйелі талдаулар орын алады. Яғни, ЖОО-да студенттер арасында жүргізілген сауалдар мен сабақ барысындағы пікірталастар, олардың көзқарасы, ой-өзегі талданды. Сыни тұрғысынан ойлау технологиясы дәрістер мен тәжірибелік сабақтардың теориялық және практикалық маңыздылығы мен әдіс-тәсілдерді қолданудың тиімділігі туралы, танымал педагог мамандардың ғылыми тұжырымдары назарға алынды. Яғни, зерттеу жұмысымыздың негізгі идеясы эпостардағы «қаһарман-қыздар» олардың батырлық жолы, іс-әрекеті, ерекшеліктері, т.б. бейнелерінің көрінісі сомдалып, сыни талдаулар сөз етіледі. Яғни, сыни тұрғысынан ойлау әдісінің тиімділігі, дәріс барысында студенттердің өз ойларымен бөлісуі, сыни-көзқарасы, сыни-пікірлері жан-жақты зерделеніп, ой өзегінен өткізіп талданады. Сын тұрғысынан ойлау технологиясының дәріс сабақтарында түрлі дәйектеу мүмкіндігінің мол екендігі айқындалды. Осы тақырып аясында студенттер арасында эксперименттің алғашқы кезеңінде сауалнамамен қатар тест тапсырмалары, талдау жұмыстары, пікір алысу жұмыстары да ұйымдастырылды.

Сондай-ақ, дәрістің қорытынды нәтижесі бойынша негізгі тақырыптың толықтай ашылып, білім алушының өзіндік пікір қалыптасатындығына көз жеткіземіз.

**Түйін сөздер:** эпос, қаһарман, типологиялық ерекшелік, сюжет, сын тұрғысынан ойлау технологиясы, ұлттық құндылық, дебат, сауалнама, эксперимент.

**Кіріспе.** Қазіргі таңда білім беру жүйесіндегі оқыту технологиясының аяқ басуы аса қарқынды. Яғни, болашақ мамандардың алдына қойған мақсат-міндеттері екі еселенбесе одан кем емес.

Аталған тақырыбымызға орай, сыни тұрғысынан ойлау технологиясының артықшылығы туралы айтар болсақ, тақырыптың өзі айтып тұрғандай берілген мәтіннің мазмұнындағы дәлелдер мен дәйектерді түсінуге айтарлықтай ықпал береді. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы қандай да бір аудитория болмасын өзінің нәтижесін көрсететіндігі сөзсіз. Яғни, мұндағы негізгі мақсат ол білім алушының қызығушылығын ояту, мәтіндегі мағынаны түсіну, мән-мағынасын ажырата білу, ой толғау, қортындылай алу, т.б. ой-пікірлерін жеткізу әрекеттерін дағдылау. Осы мақсаттарға жету барысында түрлі әдіс-тәсілдерді қолданып, негізгі мәселелердің жауаптарын қорытындылай алу. Дәріс барысында, пікір-талас, дебат, дөңгелек-үстел, топтық жарыстар, т.б. әдістері арқылы оқытушы мен талапкерлер алдында әрқайсысы өз пікірі мен көзқарасын жете айту арқылы, дәйектерін дәлелдеп, сұрақ-жауаптар арқылы өз пікіріне пікір қосып, сұрақтарына толыққанды түйінді жауаптар таба алатындығына көз жеткізуге болады. Яғни, гректің (*kritikos* (*κριτικός*) - ойлай білетін) дегенді білдіретін ұғым, қандай да болмасын белгілі мақсаттың шешіміне жетуді білдіреді. Белгілі тақырыптың мақсатына толыққанды жету барысында, ол тек тақырып аясы емес, ол қандай әдістерді қолдану арқылы меңгерту, деген сияқты зерттеулерді жүргізуді жүзеге асыру болып келеді.

Осыған орай, әдебиеттанушы-ғалым А.Байтұрсынұлының айтқандай: «Сөз жазатын адам әрі жазушы, әрі сыншы болуы керек», - деген пікірі осыған саяды. Қазіргі кезде сыни тұрғысынан ойлау технологиясы өзекті тақырыптардың бірі болып, өріс алуда. Аталған тақырып бойынша зерттеулер де аз емес. Аталған технологияны белгілі бір шығарманы талдап-таразылауға теориялық негіз етуге келгенде ғалымдардың біршама еңбектері бар. Американдық ғалым, Kristoffer Larsson «Сыни тұрғыдан ойлауды түсіну және үйретудің — жаңа тәсілі» [1] атты мақаласында, әлем ғалымдарының пікірлеріне сүйене келе сын тұрғысынан ойлау туралы тың тұжырымдар келтірген. Christopher P. Dwyer, Michael J. Hogan, Ian Stewart «An integrated critical thinking framework for the 21st century» атты мақаласында «Біз КТ алты негізгі оқыту нәтижелерін (яғни, есте сақтау, түсіну, талдау, бағалау, қорытынды және рефлексиялық пайымдау) анықтайтын және ұйымдастыратын кең ойлау



дағдыларының шеңберін орналастырамыз»[2, 44], – деп сын тұрғысынан ойлау технологиясының нәтижелерін көрсеткен.

Мұндағы әр зерттеулерде өзіндік сыни көзқарастары, түрлі классификациясы мен шарттары берілген. Сыни тұрғысынан ойлау технологиясы барынша өзгерістері бар болғанымен, тақырып пен мақсат аясында өздігінен қажеттілігі бар екендігіне көз жеткіземіз. Зерттеу жұмыстарындағы ғалымдардың классификация түрлері - бірі 5 түрге бөлсе, бірі 6, не 7 ге бөліп қарастырған. Әрине мұнда, әрқайсының өзіндік құндылығы бар деп білуге болады. Осыған орай, Д.Кластердің [3] сын тұрғысынан ойлаудың 5 түрін мысал ретінде қарастыруды жөн көрдік. Олар:

- өз бетімен ойлау;
- ойын қорыту;
- проблемалық және сол ойын бағалай білуі;
- ойын дәлелдеуі;
- сын тұрғысынан ойлаудың өзі әлеуметтік ойлау, яғни өмірмен байланысты болуы.

Ғалымның белгілі тақырыпты толыққанды нәтижесіне жету, талдау, сыни ой-пікір қалыптастыру, т.с.с. категориялары арқылы нәтиженің қорытынды шешімін табады деген технологияның тиімділігі туралы айтуға келерлік жайт.

Осыған орай, эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнесін ЖОО-да сыни тұрғысынан ойлау технологиясы арқылы оқытуды анықтап, біршама талдаулар көзделді. Яғни, жырлардағы батыр мен қаһарман-қыздардың арасындағы қарым-қатынас, бір-біріне деген көзқарастарын суреттеу арқылы сыни мәселелерді ерекше назар аудару. Жырлардағы күрес жүргізу салты, жекпе-жек күш сынасып, байқауы – бұл қызға үміткер күйеу жігіттің шама-шарқын байқау, шыққан тетін сынап көру, т.с.с. үйленгеге дейінгі инновация дәстүрлеріне көз жүгіртеміз.

**Әдістеме және зерттеу әдістері.** Мақалада Түркі халықтарына ортақ эпикалық шығармалардың өзара тарихи, мәдени жақындықтары мәлім. Осыған орай, зерттеу әдістері ретінде, түркілік эпостардағы сюжеттердің типологиялық ерекшеліктері, салыстырмалы мәдени-танымдық әдіс-тәсілдері таңдалды. Түркілік эпостар мен қазақ батыр қыздарының ерлігі, өжеттілігінің бейнеленуінің ерекшелігі және үйленге дейінгі инновация қырларын салыстыру әдістері мен сын тұрғысынан ойлау, тұжырымдау, т.б. әдіс түрлері қолданды. Дәріс барысында тақырыпты негізге ала отырып, салыстыра талдауда сыни көзқарастың өте қолайлы екеніне көз жеткізіледі. Яғни, дәріс, семинар сабақтарындағы СТО технологиясы арқылы, студенттің білім деңгейін, ой өрісін дамыту, машықтау, тақырып аясында тиімді нәтижелердің қорытындысына жету барысында белгілі жоспар арқылы қарастырылады. Яғни: кіріспе, мәтіндер талдау, ғылыми пікір, сауалнама, сұхбат, топпен жұмыс, дебат, пікірталас, жазба жұмысы (эссе).

Осыған орай, эпостарымыздағы «Қаһарман-қыздар» кімдер? Қандай мінезімен ерекшеленген? Неге халық жадында «Батыр» атауына ие болған? Яғни, батыр болу, ол күш иесі ма? Әлде, жаумен шайқасып, ержүрек танытқан ару қыздар ма? - деген түрлі сауалдарға жауап іздеу. Сондай-ақ, қыздарымыздың іс-әрекеті тек мақтан тұту емес, басы байлы тәрбиелік мәні зор екендігіне көз жеткізу сияқты сыни көзқарастардың туындауы қарастырылады.

**Талқылау мен бақылау.** Зерттеу нысаны ретінде «Дариға қыз», «Қырық қыз», «Қорқыт ата шығармасының» мәтіні мен қазақ эпостары таңдалды. Ерекше айтып өтетін жайт, ол қазақтың «Алпамыс батыр», «Қобыланды», «Ер Тарғын», «Қамбар батыр», тағы көптеген эпостардағы бейнелер, яғни, Құртқа, Қарлыға, Ақжүніс, Гүлбаршын, Назым, т.б. батыр-қыздар образдарынан да кем түспейтінін көреміз. Бұларды ерлер көзқарасы тұрғысымен жазылған әйелдер образы деп атауымызға болады.

Батыр қыз, қаһарман, ер жүрек – сөздерінің астары, күшпен қоса, ақыл мен айла, отбасы құндылығы, болашағын бірнеше ғасырлап алға қарайтын қыздарымыздың көзқарасы өткір, жетік болғаны күні бүгіннің дәлелі.

Мысалы, «Қырық қыз» жырынан батыр қыздардың бейнесінен үзінді:

Палуан батыр қырық қыз  
Желкеге шашын түйеді.  
Сауыттарын сайлап ап,  
Ерлерше киім киеді,  
Көкпарды алып қашқанның  
Бір бетінен тиеді.  
Қашқандар кейін қалады,  
Шыдай алмай жігіттер  
Құр айқайға салады.  
Қуып жетіп көкпарды  
Қыздар тартып алады.  
Шабандоз деген жігіттер  
Жете алмай әбден талады.  
Батыр деген жігіттер,  
Күштері жетпей қыздарға  
Қас масқара болады. [4, 152-153]

Мұндағы, батыр қыздардың бейнесін анық бейнеленген. Яғни, қыздардың ақыл, айлалығы ғана емес, нақты күш-қуаттылығы, асыра жеткендігімен қоса, көз тіккен батырдың өзі оңайлықпен күш көрсете алмайтындығы сипатталған.

Сол сияқты, «Наурызбай-Қаншайым» жырындағы Қаншайым - батыр қыз ретінде бейнеленгені ерекше атауға тұрарлық. Халық жадында өзіндік орны бар Наурызбай батыр бір ауылдың жылқыларын баса көктеп алып кетуіне ешкімнің бармақ түгілі сөйлеуге дәттері бармаған ауыл батырларының орнына

намысы жібермеген Қаншайым қыз баса көктеп Батырдың алдын кесіп, айтқан сөзінен,

Қаншайым - Наурызбайға:

Сен бе едің даңқы шыққан Науан батыр?

Табарсыз айтпасам да жылқыны ақыр.

Қол беріп жолдасым деп, қолыңды әкел,

Бетпақтың ар жағында жылқым жатыр[5] – дейді.

Әрине, Қаншайымның батырлық іс-әрекетіне тәнті болған Наурызбай қыздың сөзіне тоқтам жасап қана қоймай, қыздың арманын ұластырады. Мұндағы «Қырық қыз» бен «Наурызбай-Қаншайым» жырларындағы байқайтынымыз қайсар қыздарымыздың күш қайраттылығы ғана емес, ақылдылығы, ержүректілігі, бұндай өжеттілікке тәнті болған батырлар қатар болуы әспетте деп түсінуіміз бекер емес.

Дебат. Ұлттық сананың әрбір отбасы мен қоршаған ортаның әсері бары сөзсіз. Дебат әдісі білім алушының сабақ барысында алдына қойған мақсаттың толық шешімін табуға және өзіндік пікірін жеткізе алуға әсерін білдереді. Осыған орай, тілші-ғалым Қ. Құрмамбаеваның ғылыми мақаласында «Пікірталас тақырыптары әр түрлі көзқарасты қамтып, бірыңғай пікірге келмеген мәселелерді қамтуы тиіс. Білім алушы белсенді рөл атқарушы емес, жетекші позицияға ие болады. Ол әлемді тануға, белгісіздікті анықтауға ұмтылады. Берілген мәселенің жауабын іздеп, шешімін табуға тырысады. Әр мәселе туралы пікір, көзқарастарды талдау арқылы салыстыра білуге, өзіне баға беруге, сын айтуға, көзқарасын білдіруге, пікірін нақтылап, өз сөзімен айта білуге дағдыланады. Білім алушы мен оқытушының арасында тығыз байланыс орнайды. Дебат білім алушы өз бетімен ізденуге, топ алдында еркін пікір айтуға, тілін дамытуға көмектеседі» [6] – деген пікірі сөзімізді нақтылай түседі.

Сол себептен, жоғарыда келтірген мысалдарды салыстыру мақсатындағы бірнеше сауалдарға жауап іздеу басты мақсаттардың бірі. Яғни,

1. Қазіргі кезде қаһарман-қыздар бар ма? Олар кімдер?

2. «Қаһарман-қыздар» тек күш-қуатымен бейнеленуі шарт па, себебі?

Осыған орай, топтық жұмыс барысында берілген мысалдарға орай бірнеше сауалдарға жауап іздеу. Бұл сюжеттерді талдап, өзіндік сыни көзқарастар айту құптарлы деп ойладық. Мысалы, діни тақырыптағы «Дариға қыз» дастанының сюжетін ерекше атап өтуге құптарлы. Қыз «мені бұл жалға күресіп жығатын жан бар ма екен»[7, 352] – деген талабы қойылады. Дариға қыз «еркектен артық туғанын», өзімен күрескісі келетін батыр ма? – деген үлкен күш сынағына шақырады.

Ол батыр қыздың үйленер алдында қояр шарты, яғни, маған үйленер жігіттің өзімен күш сынасатындығы және егер жеңген жағдайда оған жар болатындығы айтылады.

Келесі мысал, «Қорқыт ата» шығармасында, «Қам Бурабек ұлы Бамсы Бәйрік» жырындағы батырға қояр талабы да ерекше атауға боларлық. Жігітке қыз бетіне перде тұтып барып, «ат жарыстан, оқ атыстан, күш сынасудан жеңген соң ғана келісім беремін, - деп бірнеше шарт қояды» [8, 146], – деген шарттарды қыздың қаншалықты күш иесі екенін дәлелдейді.

Әрине, мұндағы батырдың өзінің қалауына қояр талабы ерекше болуының себебі неде? – деген сұрақ туады. Екі елдің аты шулы бірі еліне аты шыққан батыры болса, бірі ақылына көркі сай, сондай-ақ ерге бергісіз күш иесі болған батыр қыздар. Сондағы кейбір жырлардан өзгешелігі жауынгер қыздың талабын орындап немесе бір көргеннен ғашық болып жатпайтындығын көреміз. Мұндағы мақсат өзінің болашақ жарының өзі қандай болса, қалыңдығының да ерекше болуын талап ететіндігіне көз жеткіземіз. Қандай да халық болмасын мұндағы көретініміз отбасы амандығы, халықтың тыныштығы деп санауға құптарлы. Күні бүгінге дейін қайсар қыздарымыз өздерінің іс-әрекеттерімен, қажірлі де, қайтпас мінезерімен дәлел десек артық айтпағанымыз. Тақырыбымызға дәлел ғалым Р.Липец «жауынгер-қыздар» туралы ғылыми пікірі бар: «Девка-богатырка какбудто образец независимости. Но фактически-то она достается обычно герою после победы над нею, и дальше вступает как пленница, так же как и побежденный в поединке мужчины. Если она не теряет богатырскую силу, то большей частью как бы отказывается от ее применения, и активность воительницы утрачивается... т.е. становится мирными женами матерями» [9, 58 ], – дейді. Ғалымның бұл пікірі ана ерке дәуірінің көрінісі деуімізге болады. Мұндағы сыннан өту барысындағы түрлі оққылықтар, мифтік кейіпкерлер, тылсым күштің әсері ана ерке дәуірінің белгісі деп айта аламыз.

Сол сияқты, Клавдия Элианның пікіріне тоқталар болсақ: сақтардың бұл дәстүрі жайлы: «Подобный обычай был известен у саков: «кто из саков хочет жениться на девушке, должен вступить с ней в борьбу. Если верх в борьбе остается за девушкой, побежденный борец становится ее пленником и поступает в ее распоряжение; только поборова девушку, может юноша взять ее в свою власть» [10, 23-24], – деген пікірі жоғарыдағы жайды толықтыра түседі. Ер жігітке осындай талапқа шыдау үшін орасан күшпен қоса, ақыл-айла да керек. Дегенмен, қыз бейнесі ер жігіт бейнесінен өзгеше. Ер жігіттің дүниеге келуі халықтың тыныштығын сақтайтын жан болып келуімен өлшенеді. Әрине, мұндағы әйелдің өмірдегі рөлі басқаша. Сол себептен кейбір халық фольклорларында нәзік жанның батырларша соғысқа аттануын құптамайды.

Сауалнама. Осыған орай, топтар арасында бірнеше сауалдар орын алады. Сауалнамаға қатысқан студенттердің жалпы саны – 143. Оның 30-ы 3 ж.1курс, ал 23-і 4 ж.1 курстар, 90 –ы 2 курс студенттері. Сауалнама жырдағы күш сынасар жайттардың көрінісі, үйленер алдындағы инновация дәстүрі басымдық алады, сол себепті сұрақтарымыз да соның аясында көзделген.

### I – нұсқа

1. Ерте кездегі жыр-дастандарда екі жас (жігіт/қыз) үйленер алдына қоятын түрлі талаптары және ол сындардан өту. Осыған орай, сіздің көзқарасыңыз. Қазіргі кезде осындай талаптар бар ма? Немесе қандай талаптарға өзгерді? - сынды сауалнамалар қойылды.

а) Жырдағы екі (жігіт/қыз) батырдың қосылуы заман талабына байланысты болды... (ия/жоқ/қалыс) – 100%/0%/0%

ә) Жырдағы екі (жігіт/қыз) батырдың күші мен ақылдылығы сай келіп қосылуын құптаймын/құптамаймын/қалыс ... - 62%/30%/8%

б) Екі (жігіт/қыз) батыр бірін-бірі танымай күш сынасуы арқылы қосылуына, өз пікіріңіз ... (өз пікірі/қарсымын/қалыс) - 58%/8%/22%/20%

в) Қазіргі кезде осы үлгідегідей талаптар бар ма? Бар болса қандай? (өз пікірі/жоқ/қалыс) – 7%/70%/23%

г) өз ойыңыз ... (өз ойы/алдағы пікірге қосыламын/қалыс) – 45%/40%/5%

### II – нұсқа

2. Немесе екі жас бір-бірін танымай, ерлік көрсету жолында кездесіп жатады. Сондағы қаһарман-батыр/қаһарман-қыз - өздерінің күштеріне сай ғашық болып қосылуына сіздің көзқарасыңыз.

Жауаптар:

а) сыннан өту шарттары, екі жастың отбасын құруы берік болуы мүмкін бе? (ия/жоқ/қалыс) – 63%/10%/27%

ә) сыннан өту бар, бірақ қолдамаймын/қолдаймын/қалыс... – 25%/47%/28%

б) жастар оны қызық көру ретінде санайды... (ия/жоқ/қалыс) – 1%/86%/13%

в) қазіргі жастардың көзқарасы басқа ... (ия/жоқ/қалыс) – 82%/3%/15%

г) өз ойыңыз ... (бар/пікірлерге қосыламын/қалыс) – 45%/33%/22%

Өз ойы, пікірі деген сауалдан «батыр қыздың күш сынасуы не үшін қажет болды?» - деген сұрақ кездесті. Яғни, біріншіден, өжет қыздың күш сынасуы, қарсыласының күші өзінен асып түсуі, яғни қара басын ойлағандығы емес, бүкіл ел-жұртының қамы деп түсінуге де болады. Ол жұртының амаңдығын ойлауы деп түсіну әбден құптарлы деп түсіну абзал. Екіншіден, әрине, физиологиялық күш қуаттың алға қойылғандығын айту бекер емес деген тұжырым жасауға болады. Демек аталған тақырыбымызды дәйектей келе, М.К.Мукашеваның ғылыми мақаласындағы пікірі ойымызды толықтырғандай, яғни «Бүгінгі қоғамға жаттанды білім алған оқушы емес, тұлғаның алған білімін өз тәжірибесінде қолдана алу қажеттігі туындап тұрғаны белгілі. Заман талабына сай оқу үдерісін технологияландыру білім мазмұнын жаңашаландыру, жеке тұлғаның тұлғалық қасиетін ашуда оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалануды ұстаным етеді» [11, 81].

Сауалнаманы түйіндей келе, топтың көрсеткіштері салыстырылды. Жүргізілген жұмыстарының теориялық оқу-танымдық көрсеткіші 1 курс пен 2 курс арасындағы ерекшелікті байқадық. Мұндағы ерекшелік 4ж 1курс студенттерінің теориялық тұрғысынан да, топтық пікір-таластағы белсенділіктері, өз пікірін жеткізу, т.б. білім деңгейлері басқа 3ж. 1 курс пен 4 ж. 2 курстарға қарағанда әлдеқайда төмен екендігі байқалады. Әрине, жас ерекшеліктері сәйкес келмей тұрғанын алға қоюға болады, бірақ мұнда оны айту қаншалықты дұрыс/бұрысы әлі де салыстыру жұмыстарын жүргізу алға қойған мақсаттардың бірі болып келеді. Бұл сауалнама әлі де өзіндік жалғасын табу үстінде.

Жазба жұмысы. Тақырыптың жалғасы ретінде және түйіндей келе «Менің ойымдағы - Қаһарман-қыз!» атты эссе жұмысы орындалды. Жұмысты 23 студент жазды. Білім алушылардың қысқаша қорытынды тұжырымдарына тоқталар болсақ, түрлі пікірлердің туындағандығына көз жеткіздік.

. Мен ойлаған «Қаһарман-қыз», ол әрбір қызды айтуға болады.

. Қазақтың қаһарман-қыздары өте көп. Ерлігімен тәнті еткен, ғасырлап жырлаған батыр қыздар тарихта қалған.

. Қазақ қыздары өзге ұлттан батылдығымен, қайсарлығымен, жауынгерлігімен ерекшеленеді.

. Мен үшін өз заманының қаһарман-қызы болған да, болады да. Мен болашақта «Қаһарман-қызы» атанғым келеді.

Білім алушылардың ой өзегін тұжырымдай келе, әр заманның өз батыр қызы болғаны тарихымыздың жадында. Ол күш сынасуынан ба, әлде ақылдылығымен бе әйтеуір өзіндік халқына қызмет еткендігінің белгісі және болашағы үшін әрқашан үлгі-өнеге болып қала береді.

**Нәтижелер.** Қайсыбір эпикалық шығармалардағы әйел бейнесі халықтың санасында отбасы мәселесі мен қоғамдағы орнына лайықты екенін бағалай білген. Батыр мен ару қыздардың таңдауы, олардың бір-біріне тең бейнеленуі, ел мүддесін кең ойлайтын айрықша қабілетті екендігіне көз жеткіземіз. Болашақ жары, сүйгені үшін басын өлімге де қиюға әзір жандар етіп сипатталған батыр қыздарымыз аз емес. Олар рудың, елдің бүтіндігін ойлайтын дана аналар болып жалғасын тапқандығы да тарихымызда дәлел.

Осыған орай, берілген сауалдарға жауап тауып, сыни көзқарастары, пікірлері білім алушының қаншалықты сыни тұрғыдан ойлау қабілеті, өз пікірінің маңызды екендігіне көз жеткізуі. Яғни, сын тұрғысынан ойлау – әдеби шығармадағы интуитивті ойлау қабілетін дамытатын маңызды құралдардың бірі.

Осы орайда, жоғарыда берілген тақырыбымызға орай, сыни көзқарас пен сыни пікірлері, сыни ойлау тұрғысынан білім алушылардың бір-бірлерін жақсы түсінуге дағдыландырады. Яғни, айтар болсақ:

- қарсыласының пікірлері мен дәлелдерін дұрыс түсіну;

- қарсы пікірді қабылдай алу;
- дәлелдерді дәйектеу, оны сараптап бағалау;
- нақты пікірін қорытындылай алу, мысал арқылы дәлелдермен түйіндеу.
- Өзін-өзі бағалау, өзгені бағалай алу;

Қай сала болмасын, сын тұрғысынан ойлау технологиясының аса қажетті әдіс екендігіне көз жеткізуге болады. Тақырып аясында, қойылған мақсатыңызға орай, әр білім алушының өзіндік көзқарасы бар, бірақ ол көзқарастың нақты мысалдар мен дәлелдерді айта отырып, проблемалық сауалдарды қоя отырып нақты шешімдерді табуға болары анық.

**Қорытынды.** Айта келе, сын тұрғысынан ойлау технологиясы көркем әдебиет пәні бойынша ерекше технологияның бірі. Білім алушының белгілі тақырып аясындағы ұқсас құбылыстарды салыстыра зерттеу, сыни көзқараспен, сыни пікір білдіру қазіргі ғылымда кеңінен қолданылып кең өріс алған тәсілдердің бірі. Ғалымдар арасында әр сала бойынша зерттеу жүргізу өзектілігін жоя қоймағандығына көз жеткіздік және әлі де түрлі зерттеу жұмыстар болады деген үміттеміз.

Яғни, эпостардағы «қаһарман-қыздар» бейнесін ЖОО-да СТО технологиясы арқылы оқыту білім алушының тұжырымдары, өзіне қатысты немесе өзгелердің дәйектемелерін, сыни пікірлерін қарсы алып, қорытынды тұжырым жасау маңыздылығы. Қарама-қарсы пікірлерді тыңдап, оған қатысты өзінің ойын жеткізу, жеке көз-қарасы, қызығушылығының артуы үлкен жетістік деп есептеуге болады.

Мұндағы белгілі бір сюжетті ой илегінен өткізіп, оның шешімін табу және тек сол сыни пікірде қалып қалу ғана емес нақты ой әркетімен, ойдағы моделді құрап түйіндеу деген пікір қалыптастырамыз.

Әрине, тақырып аясы өте ауқымды. Сол себептен, жұмыстың әлі де сын тұрғысынан ойлау технологиясының түрлі әдістерді қолдана отырып, әлі де «қаһарман-қыздар» бейнесін басқа да қырынан танытуға болады деген ой түйеміз.

#### Әдебиеттер:

1. Kristoffer Larsson. Understanding and teaching critical thinking – A new approach International Journal of Educational Research. **Volume 84**, 2017, P. 32-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.05.004>.
2. Christopher P. Dwyer, Michael J. Hogan, Ian Stewart. An integrated critical thinking framework for the 21st century. Thinking Skills and Creativity. **Volume 12**, June 2014, P. 43-52. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2013.12.004>.
3. Бекахметов Ғ., Қоржымбаева Ә. Критикалық ойлау негіздері. – Астана: Қазақстан, 2003. – 208 б.

4. Ерғалиев Х., Мәуленов С., Шалабаева Ә. Қырық қыз. Қарақалпақ халқының қаһармандық дастаны. – Алматы: Қазақтың мемлекеттік Көркем Әдебиет баспасы, 1959. – 571 б.
5. Исмақова А., Сәкенов С. Наурызбай-Ханшайым. Ақжолтай Ағыбай батыр // Құраст. Жауапты.шығ. – Алматы: Ғылым, 2002. – 129 б.
6. Құрмамбаева Қ.С. Көркем шығармаларды оқытуда белсенді оқу әдістерін қолданудың ғылыми-әдістемелік негізі // Еуразия гуманитарлық институтының хабаршысы. – 2002. – №3. – Б. 230. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2022-3.20>.
7. Бабалар сөзі. Жүз томдық. Т.13: Діни дастандар. – Алматы: Фолиант. 2005. – 352 б.
8. Ысқақов Б. Қорқыт ата кітабы. – Алматы: Жазушы, 1994. – 260 б.
9. Липец Р. Образы батыра и его коня в тюрко монгольском эпосе. – М.: Наука, 1984. – 263 с.
10. Клавдия Элиан. Разнообразные повествования (сб. «Древние авторы о Средней Азии». – Ташкент: Книга, 1940. – 169 с.
11. Мукашева М.К. Орта білім беру жүйесінде қазақ әдебиетін Қ.Бітібаева технологиясы арқылы оқыту // Еуразия гуманитарлық институты хабаршысы. – 2021. – №3. – Б. 256.

**Н.А. МАЖИЕВА, Н.С. БАЛТАБАЕВА**

Казахский национальный женский педагогический университет,  
Алматы, Казахстан.

#### **ПРЕПОДАВАНИЕ ОБРАЗА «ГЕРОИНЬ-ДЕВИЦ» В БЫЛИНАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ВУЗАХ**

**Аннотация.** В статье рассматривается важность обучения через технологию критического мышления, основанную на образе «героинь-девушек» в турецких эпосах. Выделяются типологические особенности и сходство образов «героинь-девиц» в былинах. Во введении описывается общий для мира и тюркских народов образ «героинь-девушек». Говорят, что их храбрость и ум сохранились в памяти народа. Приводились примеры, что каждое действие девушки-воительницы в определенной песне достойно героя, что осталось в ядре поэтов, воспевавших веками. Точно так же о том, что эта тема нашла место в работах фольклористов, педагогов и исследователей по сей день и о том, что эта тема никогда не потеряет своей актуальности, свидетельствуют их работы.

В связи с этим будет проведен систематический анализ героинь поэмы от рождения, среды взросления, семейного воспитания, традиций и т. д. с точки зрения их личности. Другими словами, были проанализированы вопросы и



дискуссии среди студентов в университете, их взгляды и мысли. Учитывалась теоретическая и практическая значимость технологии критического мышления на лекциях и практических занятиях и эффективность использования методик, научных выводов известных специалистов-педагогов. Основной идеей нашей исследовательской работы являются «героини-девицы» в былинах, их богатырский путь, поступки, характеристики и т.д. Описывается внешний вид видеороликов и обсуждаются критические анализы. Всесторонне изучается и анализируется эффективность метода критического мышления, обмен студентами своими мыслями, критическими взглядами, критическими мнениями во время лекции. Было определено, что на лекциях технологии критического мышления есть много возможностей для различных имитаций. В рамках данной темы на первом этапе эксперимента, наряду с опросом, среди студентов также были организованы тестовые задания, аналитическая работа, дискуссионная работа.

Также мы следим за тем, чтобы основная тема была раскрыта полностью и у слушателя сформировалось собственное мнение по конечному результату лекции.

**Ключевые слова:** эпос, герой, типологический исключение, сюжет, технология критического мышления, национальная ценность, дебат, опрос, эксперимент.

**N.A. MAZHIYEVA, N.S. BALTABAYEVA**

Kazakh national woman's teacher training university, Almaty, Kazakhstan

### **TEACHING THE IMAGE OF «HEROINES-GIRLS» IN EPICS IN UNIVERSITIES USING THE TECHNOLOGY OF CRITICAL THINKING**

**Annotation.** The article discusses the importance of learning through the technology of critical thinking, based on the image of «heroines-girls» in Turkish epics. The typological features and similarities of the images of «heroines-girls» in epics are highlighted. The introduction describes the image of “girl heroines” common to the world and the Turkic peoples. They say that their courage and intelligence are preserved in the memory of the people. Examples were given that every action of a warrior girl in a certain song is worthy of a hero, which remained in the core of poets who have sung for centuries. In the same way, the fact that this topic has found a place in the works of folklorists, educators and researchers to this day and that this topic will never lose its relevance is evidenced by their works.

In this regard, a systematic analysis of the heroines of the poem from birth, the environment of growing up, family education, traditions, etc. will be carried out in terms of their personality. In other words, questions and discussions among students at the university, their views and thoughts were analyzed. The theoretical and

practical significance of the technology of critical thinking in lectures and practical classes and the effectiveness of the use of methods, scientific findings of well-known specialist teachers were taken into account. That is, the main idea of our research work is the “heroine-girls” in epics, their heroic path, actions, characteristics, etc. The appearance of the videos is described and critiques are discussed. That is, the effectiveness of the method of critical thinking, the exchange of students with their thoughts, critical views, critical opinions during a lecture are comprehensively studied and analyzed. It was determined that there are many opportunities for various simulations in the lectures on the technology of critical thinking. Within the framework of this topic, at the first stage of the experiment, along with a survey, test tasks, analytical work, and discussion work were also organized among students.

We also make sure that the main topic is fully disclosed and the listener forms his own opinion on the final result of the lecture.

**Keywords:** epic, hero, typological exception, plot, critical thinking technology, national value, debate, poll, experiment.

### References

1. Kristoffer L. Understanding and teaching critical thinking - A new approach International Journal of Educational Research // Volume 84, 2017. – P. 32-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.05.004>.
2. Christopher P. D., Michael J. H., Ian S. An integrated critical thinking framework for the 21st century. Thinking Skills and Creativity // Volume 12, June 2014. – P. 43-52. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2013.12.004>.
3. Bekahmetov Ć., Qorjymbaeva Ä. Kritikalyq oilau negızderı. «Qazaqstan-2050» Jalpy ülttyq qozğalysy. – Astana. – 208 b.
4. Ergalıev H., Mäulenov S., Şalabaeva Ä. Qyryq qyz. Qaraqalpaq halqynyñ qaharmandyq dastany. Qazaqtyñ memlekettik Kórkem Ädebiyet baspasy. – Almaty, 1959 . – 571 b.
5. Ismaqova A., Säkenov S. Nauryzbai-Hanşaiym // Aqjoltai Ağybai batyr // Qūrast. Jauapty.şyğ. – Almaty: Ćylym, 2002. – B. 27-129.
6. Qūrmambaeva Q.S. Kórkem şyğarmalary oqytuda belsendı oqu ädisterin qoldanudyñ ğylymi-ädistemelik negızı. <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2022-3.20>.
7. Babalar sözi. Jüz tomdyq. T.13: Dni dastandar. – Almaty: Foliant, 2005. – 352 b.
8. Ysqaqov B. Qorqyt ata kitabı. – Almaty: Jazuşy, 1994. – 260 b.
9. Lipes R. Obrazy batyra i ego konä v türko mongölskom epose. – M.: Nauka, 1984. – 263 s.
10. Klavdia Elian. Raznoobraznye povestvovania. – Taşkent, 1940. – 169 s.
11. Mukaşeva M.K. Orta bilim beru jüiesinde qazaq ädebiyatın Q.Bitibaeva tehnologiasy arqyly oqytu // Eurazia gumanitarlyq instituty habarşysy. – №3/2021. ISSN1999-4214.

**Авторлар туралы мәлімет:**

**Мажиева Назым Айтбайқызы** – Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің докторанты, Алматы, Қазақстан.

**Мажиева Назым Айтбайқызы** – докторант Казахского национального женского педагогического университета, Алматы, Казакстан.

**Mazhiyeva Nazym Aitbaykizi** – doctoral student, Kazakh National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.

**Балтабаева Наргиза Смаиловна** – философия докторы (PhD), Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің қауымдастырылған профессор м.а., Алматы, Қазақстан.

**Балтабаева Наргиза Смаиловна** – доктор философии (PhD), и.о. ассоциированный профессор Казахского национального женского педагогического университета, Алматы, Казакстан.

**Baltabayeva Nargiza** – Doctor of Philosophy (PhD), associate professor Kazakh National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.